

MINISTERSTWO
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

DEPARTAMENT WŁASNOŚCI
INTELEKTUALNEJ I MEDIÓW

Karol Kościński
Dyrektor

Warszawa, 25 września 2017 r.

DWIM-WA.050.12.2017.MCh

Szanowna Pani,

w związku z petycją z dnia 4 września 2017 r. w sprawie zmiany przepisów dotyczących rozpowszechniania wizerunku, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

1. Tytułem wstępu, wyjaśniam, iż wizerunek jest jednym z dóbr osobistych wymienionych w art. 23 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r. poz. 459, z późn. zm.). Ponadto, art. 81 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 880, z późn. zm.) chroni *„wylączną kompetencję osoby portretowanej do decydowania o rozpowszechnianiu jej wizerunku. Dobrem chronionym jest autonomia każdej osoby w zakresie swobodnego rozstrzygnięcia, czy i w jakich okolicznościach jej wizerunek może być rozpowszechniony”* (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 grudnia 2001 r., sygn. akt I ACa 957/01). W doktrynie dominuje pogląd, zgodnie z którym art. 81 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych ma charakter uszczegóławiający w stosunku do art. 23 kodeksu cywilnego (por. J. Barta, R. Markiewicz [w:] Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, red. J. Barta, R. Markiewicz, Warszawa 2011, s. 526 i n.; J. Balcarczyk, Prawo do wizerunku i jego komercjalizacja. Studium cywilnoprawne, Warszawa 2009, s. 84 i n.).
2. W odniesieniu do **propozycji nr 1**, dotyczącej zmiany katalogu dóbr osobistych zawartego w art. 23 kodeksu cywilnego, wskazuję, iż obowiązujące brzmienie przepisu jest wystarczające dla osiągnięcia pożądanego przez Panią skutku polegającego na zapewnieniu ochrony wizerunku. Jak już zostało wspomniane powyżej, wizerunek jest wymieniony w art. 23 kodeksu cywilnego jako jedno z dóbr osobistych. Sposób rozumienia wyrazu *„wizerunek”* został ugruntowany w doktrynie oraz orzecznictwie. Brak jest zatem uzasadnienia dla rozwijania bądź uszczegółowiania definicji wizerunku bezpośrednio w przepisie.

Niezależnie od powyższego, wyjaśniam, iż użyty w art. 23 kodeksu cywilnego zwrot „w szczególności” wskazuje na fakt, iż zawarty w tym przepisie katalog dóbr osobistych ma charakter otwarty. Oznacza to, iż dane dobro osobiste nie musi być wymienione w art. 23 kodeksu cywilnego, aby można było stwierdzić, że podlega ochronie. Warunkiem niezbędnym jest wyłącznie spełnienie kryteriów odnoszących się do pojęcia dobra osobistego według obowiązującego prawa.

W świetle powyższych argumentów, należy stwierdzić, iż brak jest uzasadnienia dla zmiany katalogu dóbr osobistych zawartego w art. 23 kodeksu cywilnego, zgodnie z Pani propozycja.

3. Odnosząc się natomiast do **propozycji nr 2**, dotyczącej zmiany art. 81 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, wskazuję, co następuje.

Art. 81 ust. 2 ustawy przewiduje dwa wyjątki od zasady zezwolenia na rozpowszechnienie wizerunku, o której mowa w art. 81 ust. 1 zdanie pierwsze. Pierwszy z nich dotyczy osoby powszechnie znanej, pełniącej funkcje publiczne (art. 81 ust. 2 pkt 1), zaś drugi – osoby stanowiącej jedynie szczegół całości (art. 81 ust. 2 pkt 2).

- a) W odniesieniu do art. 81 ust. 2 pkt 1 zaproponowała Pani rozwiązanie polegające na doprecyzowaniu pojęcia osoby powszechnie znanej, pełniącej funkcje publiczne, poprzez przykładowe wyliczenie kategorii takich podmiotów.

W doktrynie wskazuje się, że „zaliczenie danej osoby do (...) kategorii zawodowych (tj. aktorów, piosenkarzy, polityków itp.) nie może oznaczać automatycznego przyzwolenia na korzystanie z wizerunku tej osoby bez zbadania okoliczności <bycia znanym> w konkretnym przypadku. (...) Słusznie wskazuje się, że przesłankę <powszechności> należy odnosić od kręgu odbiorców, do którego adresuje się rozpowszechniany wizerunek (tak też orzekł SA w Katowicach w wyroku z dnia 6 września 2013 r., I ACa 519/13, LEX nr 1381378, w odniesieniu do osoby piastującej wiele prominentnych, choć jedynie lokalnie istotnych stanowisk).” (D. Flisak, Komentarz do art. 81 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, LEX Omega, stan prawny: 01.12.2014).

Reasumując, kwestia zastosowania art. 81 ust. 2 pkt 1 ustawy w danym przypadku w stosunku do określonego podmiotu jest zagadnieniem złożonym, wymagającym indywidualnej oceny. W związku z powyższym, nie jest zasadna zmiana art. 81 ust. 2 pkt 1 ustawy, zgodnie z Pani propozycja.

- b) Zaproponowała Pani również uchylenie art. 81 ust. 2 pkt 2 ustawy, który dotyczy osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Analizując ten przepis, należy mieć na uwadze, że – zgodnie z założeniem ustawodawcy – ma on służyć przede wszystkim umożliwieniu mediom należytego sprawowania przez nie funkcji sprawozdawczej, informacyjnej czy

dokumentacyjnej (por. J. Balcarczyk, Prawo do wizerunku i jego komercjalizacja. Studium cywilnoprawne, Warszawa 2009, s. 126). Uchylenie art. 81 ust. 2 pkt 2 ustawy pozbawiłoby media oraz inne podmioty możliwości prowadzenia określonej powyżej działalności.

Ponadto, zwracam uwagę, iż zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 grudnia 2001 r., sygn. akt I ACa 957/01, *„dla zastosowania art. 81 ust. 2 pkt 2 rozstrzygające znaczenie ma ustalenie w strukturze przedstawienia relacji między wizerunkiem osoby (lub osób) a pozostałymi elementami jego treści; rozpowszechnianie wizerunku nie wymaga zezwolenia, jeśli stanowi on jedynie element akcydentalny lub akcesoryjny przedstawionej całości, tzn. w razie usunięcia wizerunku nie zmienilby się przedmiot i charakter przedstawienia.”* Należy zatem uznać, iż w praktyce orzeczniczej zostały wypracowane mechanizmy, które umożliwiają zastosowanie art. 81 ust. 2 pkt 2 wyłącznie w ściśle określonych przypadkach, co ogranicza ryzyko nadużyć.

Powyższe wyjaśnienia prowadzą do konkluzji, iż art. 81 ust. 2 pkt 2 ustawy w obowiązującym brzmieniu powinien pozostać w mocy.

Z poważaniem

Karol Kościński